

• FØROYA • SOCIAL • DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 41.

Lýsingaprisur fyri petittreglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fest
avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 9. októbir 1928.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævsavnaðstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

2. árg.

Tandlæge BREND

traffes 11-5. Telf. 114.

INNBILLNINGSSJÚKAN er ultiast ein av teim ringastu sjúku hjá vælærdum læknum at fáa bilbugt við, tí »sjúklingurin« venar og gremur seg, hvussu nógv ið gjørt verður fyri at sleppa honum frá hesari innbillningssjúku. Nú hevur hann til her og so har, og stundum kann hann kvøkka við, eins og hann skuldi vakna úr gríðleysum sovni, har hann hevði droymt óndar dreymar, tí nú visur tað seg, at honum einki baggaði har hann helt seg vera sjúkan, og hann »updagar«, at hann er brekaður eina aðrastaðni. Slíkt kann bert gleða ein sjúkling av omanfyrir nevnda slagi: Hann konstanterar í sínum sjúka innbillningi, at hann er sjúkur kortini.

Sum sjúklingurin, ið innbillningssjúkur ríða sína marra, so brestur hitt politiska liðið, ið nevnið sambandið, seg eisini: Nú er galið her og nú har, og tá ið so verður prógvað at ikki var so galið, sum sambandið helt, ja, so svara oddamenn sambandsins, at so má vera galið eina aðra staðni, tí galið skal alt vera, sætt við sambandsins tábróstru eygum, um ikki alt gongur soleiðis, sum teir, ið sambandið fírti til eina hvørja stund, ynskja. Menn so segði fiskimaðurin við fútafrývina, hon vildi keypa eitt lítið spjaldur frá báttinum: »Man faar nu en Gang ikke alt hvad man ønsker i denne Verden«. Sum hesin maður hevði grein í sín- um máli, so vil sambandið eisini merkja, at hin náttúrligi útíviklingur ikki letur seg forða, sjálvst um almikið verður sett inn uppá at byrgja fyri og sparra móti, tí náttúrliga.

Vit hava — ikki einaferð, men so mangan — sligið seymin á hovðið og sagt sambandinum sannleikan: at sambandspolitikkurin er bæði róleysur og botnleysur, tí han er bert fírtur av monnum, sum gjøgnum ein slíkan politikk vil vøkum navni, vilja vinna sjálvum sær ræði og mátt í okkara litla samfelagi. Sambandsurgurnar báðar, »Dimma« og »Føroyat«, hava eftir forimuni roynt at káva útyvir hetta sanna í sambandspolitikkinum og hildið áfram við at billa teim góð-trúgvnu veljarum inn, at sambandið stríðist fyri einum heil-agum máli: at redda Føroyar fyri Danmark. Teir gomlu, ið vóru við at byrja henda

lagna og innbillaða politiska leik, ið seinri artaði seg til stríð, vita hvar teir flóta, kenna tað fylgi ið eltur teir, og leggja sjálvsagt ikki lag í longur at solda tað, ið hesum fylgi verður givið. Men hitt unga liðið, ið veksur upp og ikki hevur fingið aðra andliga mentan enn hana, ið sambandið og »Dimma« til hvøja tíð hava haft at slongt teimum, teir vita ikki betur, enn hetta fírti stríð er álvara og leggja harðliga uppí hernaðin í hesum politiska liði. So sterkur er innbillningurin gingin teim í sálina, so ofta er sambandsins heiliga stríð tannlað og tugl, at tað nú er ein partur, ið trýr seg at standa í einum baldrandi og heilagum stríði fyri sambandsins endamáli, sum tó er eitt stríð um nakað sum ikki er til.

Aftaná ein áralangan politisk-an bardaga um øll tey trol, ið sambandið hevur manað fram, er »Dimma« nú seinasta mið-vikudag komin til at hugsa h a r t. Um tað er av gáløysi, ella tað er eitt sorgarsuff, tí sambandið ikki fekk nakran stuðul frá sínum argasta figgjanda: javn-aðarmonnum, er ikki gott at siga, men nú dylur sambandið sjálvst ikki longur fyri, at sambandspolitikkurin ikki er nakað enn tað vit hava sagt at hann er: **eitt innbilt stríð, ætlað til at reka Føroyingar í politiskan hernað um nakað, sum ikki er til.** Við at lesa halastubban í oddagreinini í »Dimmu« seinasta miðvikudag, verður ein varðugur við alt, sum samband-ið hevur til endamáls at stríðast fyri. Har stendur: **Sambands-partiet maa kæmpe for sin Kamp alene apellerende til alle gode, færøskvenlige og danskvenlige Kræfter i vort Land**).**

Her hava vit sambandið sum tað er. Teir stríðast fyri stríðið skyld. Teir eru ultiast mál og mið. Innbillningurin heldur ikki longur. »Alle gode, færøskvenlige og danskvenlige Kræfter i vort Land«, biðja teir hjálpa sær í stríðinum fyri stríðið. Hereftir mega bæði »færøskvenlige« og »danskvenlige« menniskjur ástanda, hvat tey eru brúkt til av hesum miðsátta politiska liði, ið ikki smæðist við at siga teim ætlan sína: at for eitt hart stríð um stríðið, og her vilja teir brúka bæði »danskvenlige« og »færøskvenlige«!!!

Aftaná hetta »útbrote« í sam-bandsurguni eiga allir veljarar, hvørt teir eru »dansk-« ella »færøskvenlige« at lata »Dimmu« og sambandsins oddamenn

*) Tenjingin er okkara.

»kæmpe for sin Kamp«, utan at geva tí gætur.

»DIMMALÆTTING« TRÍVUR í sjálvstýrismannin harra J. H. Poulsen og stappar hann inn- undir sínar verndarveingjur, meðan hon hóttar javnaðar-menn: minnst til, hvat gamli Harald Jensen segði í byrjanum av hesi öld, og hvat harra Moltke greivi hevur sagt . . .

Vit hava sjálvandi allan ans fyri tí nú deyða heiðursmanni Harald Jensen. Og tað sum völdi, at hann á ríkisdegi harð- luga tók til orða, var eisini úr- slit av tí roynd, ið gjord var tá, bæði í Føroyum og í Danmark, at billa fólk inn, at Føroyingar vóru farnir at hvessa brandar fyri at slíta sambandið við Dan- mark og reka dansk mál at hundunum til. Harald Jensen hevur, okkum kunnugt, aldri verið her á landi, so onkur »danskvenlige« man ivaleyst her hava verið og kært seg fyri hesum heiðursmanni. Tað vóru jú slíkir til longu tá, ið »speku- leraðu« í einari osing her á landi og smæddist ikki fyri at bera rangvørg boð úr Føroyum til Danmarkar. Eisini teir, ið høvdu slík moldvørpustovr fyri, eru nú merktir av »Dimmu«, saman- borið við »kæmpe for sin Kamp«. Harald Jensen var ikki av teim monnum, ið stríðist fyri stríðið skyld, o nei, hann bardust fyri hugsjónum og endámálum ar- beidarafløkkssins úr ungum árum, til deyðin tók hann á ellisárum.

Greivin harra Carl Moltke er óivað ein av teim monnum, sum »Dimma« er fegnast yvir. Men at beina hann til javnaðarmenn í Føroyum og kasta okkum fyri, at vit ikki fylgja honum, høvur heldur illa. Carl Moltke er ikki javnaðarmaður, so tað kann ikki verða nakað stórvægis, ið vit politiskt kunnu hava til felags við honum. Men hervið er ikki sagt, at hann er í hólsg við hesum sambandspolitikki- num her á landi. Hann er sín egni maður, ið sigur sína hugsan bæði um hetta og hatla, og tað má hann væl eisini hava rætt til.

Sambandsblaðið er fírtið, tí javnaðarmenn ikki ganga saman við sambandinum og »stríðist fyri stríðið«, og rullar javnaðarmenn inn í sjálvstýrisflokkinn.

Menn, ið stríðast fyri málum, broytingum í samfelagsskipanini, ganga sjálvsagt saman fyri at fáa broytingar í lag. Á tingi eru bert javnaðarmenn og sjálvstýris- menn, ið stríðast fyri málum. Sambandsflokkurin stríðist bert fyri stríðið skyld, og verður ikki styðjaður av javnaðarmonnum,

Privatbanken.

Med uhyggelige Følelser har Offentligheden modtaget Med- delelsen om, at nu er atter en af Københavns Storbanker i Vanskeligheder. Uvilkaarlig le- des bekymrede Tanker hen paa det stakkels haardt prøvede danske Erhvervsliv, som nu atter udsættes for Uro og Mis- tillid, ikke mindst i Udlandet. Vi skal ikke paa det nuværende Tidspunkt uddybe dette nye Udslag af Kapitalismens Raad- skab, men vi gaar ud fra som sikkert, at de Mænd, der har Ansaret for den Misère, der kan faa de ulykkeligste Virkninger for det danske Sam- fund, ogsaa bliver stedet til Ansvar paa rette Tid og rette Maade.

Privatbanken Tietgens gamle Bank, startedes i 1857 med en Aktiekapital paa 4 Millioner, og efter gentagne Udvidelser naaede den i 1906 op paa 36 Millioner. Saa fulgte i 1918 en Udvidelse til 45 Millioner og i 1920 forøgedes Aktiekapitalen til dens nuværende Størrelse, 60 Millioner Kroner. Under Krigen udbetaltes Dividender paa 10—12 pCt. og i Aarene 1921—1924 8 pCt. I disse Aar udgjorde Tantiemeerne til Direk- tion og Bankraad over 1/2 Mill. Kr. aarlig. I 1925 begyndte der imidlertid at komme Uro om Banken, og Aktiekurserne faldt mægtigt. Saa greb Bankinspek- toratet ind og lod foretage en Undersøgelse, der resulterede i, at der i December stilledes Krav om ekstraordinære Af- skrivninger til et Beløb af 30 Millioner Kroner. Direktør C. C. Clausen udtrokk ved den Lejlighed sin store Harm over Bankinspektorets Krav, der nu har vist sig mere end berettiget. I 1925 udbetaltes derefter intet Udbytte, men saa gik det godt igen. 1926 viser et Overskud paa godt 3 1/2 Millioner, Aktio- nærerne faar 5 pCt. og 200.000 Kroner udbetaltes i Tantieme. Med den Frækhed der udmær- ker Bankernes Ledere, som al- tid har yndet at optræde som Vejledere for, hvorledes andre skulde bære sig ad, krævede Privatbanken i sin Beretning, at de offentlige Udgifter skulde administreres bedre og billigere. 1927 var Bankens Beretning noget mattere, men Overskudet var da ogsaa gaaet ned til 2,7 Millioner, Aktionærerne fik dog 5 pCt., medens der kun udbet- taltes 47.000 Kr. i Tantieme. I Virkeligheden har Banken paa dette Tidspunkt haft et Kæmpe- underskud, saaledes at de af- lagte Regnskaber sikkert efter Aktieselskabsloven maa karak- tiseres som falske.

Privatbankens Bankraad be- staa af en Række højtanset Navne, deriblandt Statskupmi- nister *Leibe*. Disse Bankraad- medlemmer har aabenbart ikke haft Anelse om, hvor alvorlig

Situationen var, og flere af dem lider meget alvorlige Tab paa deres Forsøg paa at stive Ban- kens Aktiekurser af. Dette fri- tager dem dog ikke for et An- svar for Bankens sorgelige Stilling.

Gennem Ritzaus Bureau ud- sendtes følgende i de varme Ti- mer:

Da Handelsministeren under disse Forhandlinger har ind- taget et Standpunkt, der paa visse Punkter var afvigende fra de øvrige Regeringsmedlem- mers Stilling, har Handelsmini- steren Fredag meddelt Stats- ministeren, at han maatte øns- ke at indgive Demissionsbegæ- ring. Handelsministeren har dog overfor Statsministerens indtrængeEde Henstilling ind- vilget i ikke at udtrede af Mini- stieret, for det maatte have vist sig, at alle Muligheder for Pri- vatbankens fortsatte Virksom- hed er udtømte.

Under den højspændte Inte- resse, hvormed Privatbankens Forhold forleden droftedes, vakte Demissionen den største Opsigt. Man erfarede, at De- batten mellem de to Ministre havde været skarp og at Kragh havde støttet Madsen-Mygdal, medens Neergaard nærmest sluttede sig til Slebsager.

Det er tvivlsomt, at der kan ske noget, som kan ændre Handels- ministerens Beslutning.

Efter Ministermodet, hvori Handelsminister *Slebsager* havde anmodet Statsministeren om at maatte træde tilbage, udtalte Hr. *Madsen-Mygdal* til de ven- tende Journalister, at der intet var sket, som kunde ændre Re- geringsens Beslutning.

— Der var, udtalte Ministeren, da vi udfærdigede vor Erklæring, en lille Mulighed for et Grund- lag for nye Forhandlinger. Denne Mulighed vil blive under- søgt, men naar jeg skal være ærlig, saa tror jeg ikke paa den.

— Er det denne Mulighed, der har bevirket, at Handels- ministeren ikke straks er traadt tilbage.

— Ja, det er det, men jeg tror ikke paa den.

— Der er altsaa ingen Udsigt til, at der vil ske noget, som kan ændre Hr. Slebsagers Be- slutning?

— Nej, det tror jeg ikke. Statsministeren fik Ret. Slebs- sager kunde ikke reddes og er nu afgaaet som Minister. Da Regeringen ganske koldblodigt har afvist at træde hjælpende til, som man i sin Tid gjorde overfor Landmandsbanken, er der nu ad privat Vej lykkedes at gennemtvinge en Rekon- struktion.

Der er tegnet 25—30 Millioner ny Kapital, samtidig som de gamle Aktier er nedskrevet.

Banken er nu atter aabnet, og alt gaar igen sin Gang, men Slebsager kunde altsaa ikke red- des.

